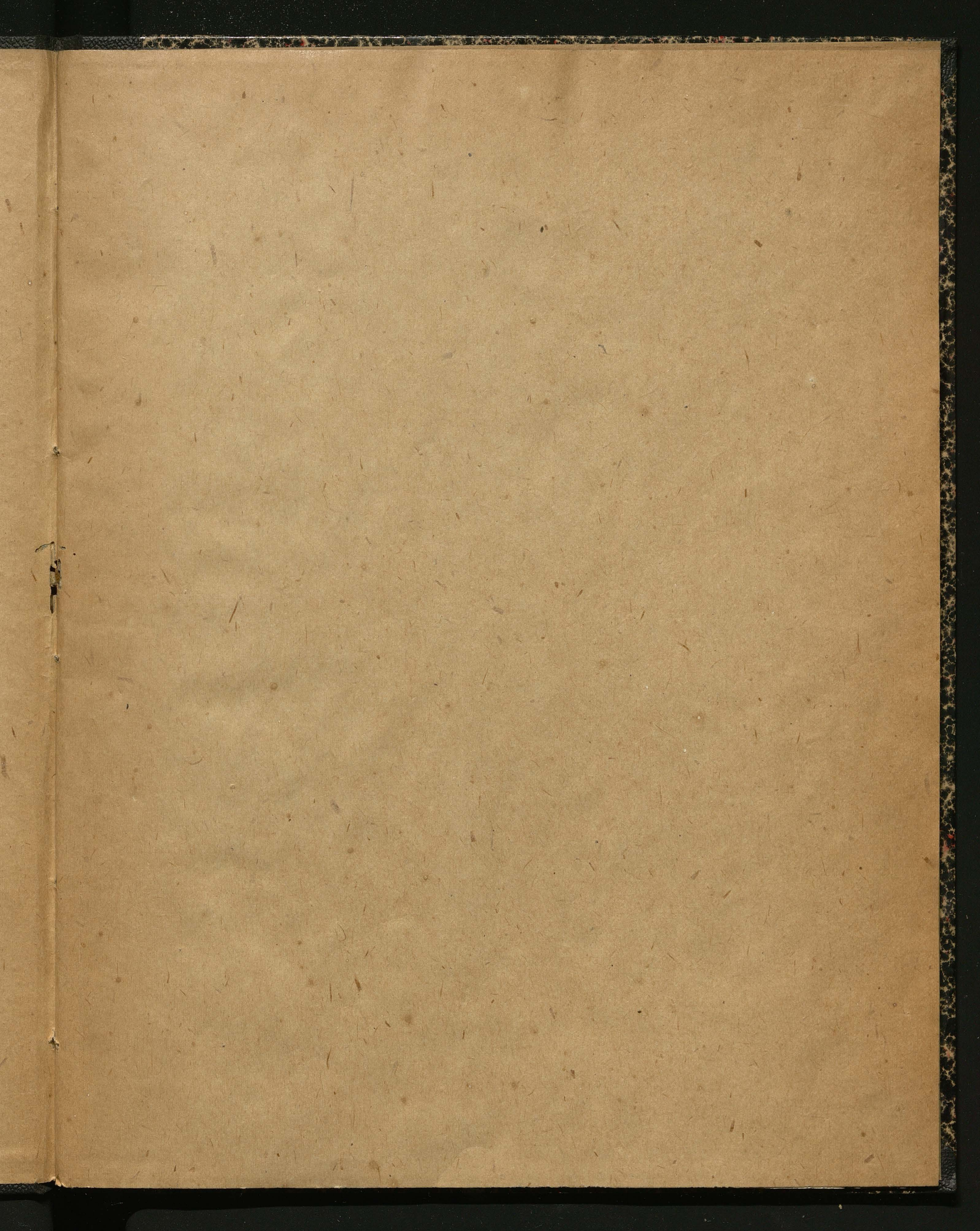

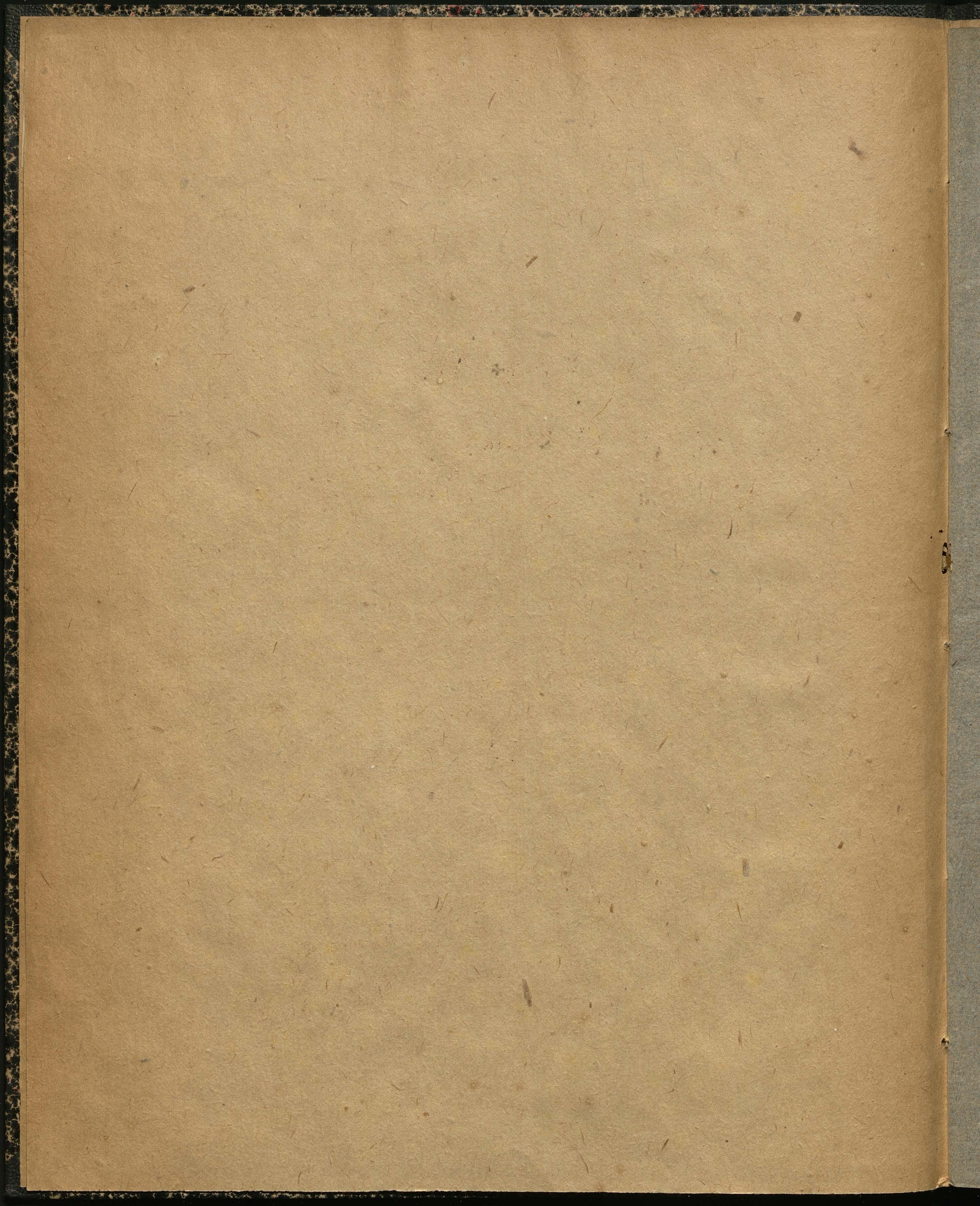
6452

III

Оправ. 1922.

6452
III

Feliks Czacki (+ 1862)

"Charakterystyka (Tadeusza) Czackiego
z listu do przyjaciela."

du
ustw
ca m
ktore
i tyg
uni
w bl
burg
Stow

ju
niej
w d

nie
wier
da i
we, a
gokie
rze

wal
skton
wad.
stow
unw
tyg
~~tyg~~
nie
wier
dre
i nie

pod tenzas Kuratora Wileń. Nauk. Wydziału o pomieszczeniu się Czackiego dla publicznego dobra, gdy odebrał od Kotuzowa Raport o zatrzymaniu Czackiego, rącił go pod nogi i rzekł z oburzeniem: „Jakaż to hańba dla naszego rządu, żeby tak szanownego człowieka, oddającego się wyławianiu publicznej nstudze, z powodu wątpliwych i niepewnych podejrzeń, tak miennie traktować” i nie chciał się znajdować na proce drzemni w wysłuchaniu śledczej, im którym przostali tylko książę Łopuchin i Nowosiłow. Utworzono domienie Hłai kiewicza, zwanego pod tenzas Sintera, jakoby Czacki ostrzegai miał obywateli aby dobr skonfiskowanych nie kupowali, bo w skutek zwycięskiej wojny Rosji z Francją stan rzeczy odmieni się nim, co by ich naraziło na ogromne straty - a Kotuzow dodał, że Czacki osmielił się wyzrec przed nim, que Napoleon etait un grand homme. - Na te raskarżenia, Czacki oświadczył, że go to jest odpowiedzieć, i spytał ~~oraz gdzie ma być~~ miejsce jego więzienia. Książę Łopuchin żywo odrzekł, że więzienia dla niego niema, że jest wolnym, imoże obrać mieszkanie gdzie mu się podoba, że w swoim pałacu gotów by ofiarował mu apartament, ale tego nie wazym, żeby to pozor mieć mogło cesarstwu. Nazajutrz, Czackiego Flomazenie się u napisanie Monarce przedstawiono.

Odwiadzając często księcia Łopuchina zastał raz tam Grafa Zawadonskiego, który w jego objęcia się rącił, i wyznawiał że dołuzd go nie odwiedzi. Czacki odrzekł, że nie odcyżony z rącił, to, nie miał tak szanownym jawie się zwierdomkowi. - Tu książę Łopuchin orwał się do Czackiego: - Kaponnij Pan o tem, co się przez wyrażna, pomysłę stato, wiecheiej nas upokarzał, i komumitnij się z nami jako z ludźmi, którzy go koeh ają i rżannją.

Po kilku dniach rżannjął Czacki bliskie stosunki z Grafem Koczubiejem, który go niezmiernie pokochał, i oświadczył że wiec może wstep wolny o każdej godzinie do jego gabinetu. Czacki rychkim rżannją postępując krokiem do gabinetu ministra przez audjencyonalną salę, usływał rżannjąmy mu glos: Ah Graf! - z powodu krótkiego wrooku zbliża się i poznaje Gubernatora w Charkowską. Wypytuje w jakim interesie przybył. Ja um wręz odpowiadła, że rżannją płaż mi się peniją niemożę utrzymać familii, przybyła błagać Ministra o wyjedrownie wyparcia od Monarchy. Czacki podaje jej rękę, prowadzi do gabinetu ministra prakśada Koczubiejowi sumtne obrjga potozenie, ich pełne uprzejmości ku niemu pwtęrowanie rżannją jego pobytu w Charkowie i wstawia się za jej prośbą jakby za własną. - Nazajutrz przedstawiono to Monarce, który 3,000 rżannją złotych, dodał do peniji pobieranej przez Gubernatora Charkowskiego. Pójmierz łatwo radość stał Czackiego.

Cesarz wyjeżdżając do Armii odwrócił do powrotu stanowića decyzją w sprawie Czackiego. Pyty Kurator Nauk. Wileń. Wydziału towarzyszey Cesarzowi, zostawił Czackie mu, za wiadomością ministra Onwicenia, swoją kancelaryę, porużył mu przjżniowi stanuj obowiązki Kuratora Wileńskiego Uniwersytetu. Korzystając z tego rżannją Czacki, wiele nowych mproszaję dla tegoż Uniwersytetu i dla Gimnazjum Wotyńskiego wyjedrownie, a mianowicie zakład w Kirzeńscie Geometrów rządowych na 70 uaniosów, z dochodów skarbowych.

Przedstawil się Czacki Cesarowej Pawłowej. Przyjęła go uprzejmie, i rżannją data widzenia jego

miata formy wywierzonej uprawie dliwosci, ale niezgodnej Monarzej Łaski. Czacki wyumyrowy
 wdziexnoie za ich dobra chęć w rzeczy stannowiaciej ^{znaczący użył} ~~ponieważ~~ ~~całe~~ jego miemie, uprasad o odtozenie
 odpowie dxi do dnia następnego. ~~Indemnizacja~~ ~~za~~ ~~Trzy~~ ~~oletnie~~ ~~dochody~~ ~~z~~ ~~majątku~~ ~~złożonego~~
 przento 6,000 dnuż, mogly stannowio podawignac nadbratloną fortunę Czackiego, powięcejającego
 się wytkazanie ^{i zero} ~~przez~~ ~~las~~ ~~niemato~~ ~~niektóre~~ ~~publicznej~~, z zupełnem prawie zaniedbaniecm wsa
 snych interesów.

Wzgląd na własne dobro, ustąpił wyższym nierównie względem. Narajntoz ciwriadza Czacki
 że gdyby N. Pan zawarł tę indemnizacyę, uważać za stranną umi walęznosc, najgłębszą wdziexnoie
 stozylby u stóp tronu; drugą zaś łaski otrzymania mogłaby niefortunny wypadek wpływu na ^{(jego}
 zawód w rzeczy publicznej.

Wstawiony w wyttkie sprawy mianowicie ~~związku z~~ ~~muzeum~~ ~~Instrytutu~~ ~~w~~ ~~Krzemiennickiego~~,
 izbranwy dlan nowe ofiary, za pośrednictwem Grafa Koczubeja, z duplikat Cesarzkiego gabi-
 netu mineralogicznego i historii naturalnej, niemniej od Szambelana dworu Somowskiego
 Gabinetu Mineralogicznego, od Walickiego obraru Michata Archaniola pędzla Rafaela
 i inne kosztowne dary — przęgnat Petersburg. — Przybywszy pod Kijów zastal ~~ten~~ ~~straz~~
 przez Generata Kotuzowa postawiona, dla bezpiecznego przeprowadzenia go przez Dniepr.
 Narajntoz bys u Kotuzowa — tenż przeprowadz go, że orukany przez ~~patrynyę~~ ~~delogę~~ ~~osm~~
 sta, stał się przyezyma bytu jego niepokoi. (a)

W r. 1810 nowy wymierzono pociek na tego czego dnużego męza. Trzech obywateli Wotyń-
 skiej Suberani (których imiana wolez ~~to~~ ~~prze~~ ~~nie~~ ~~li~~ ~~z~~ ~~pod~~ ~~ali~~ ~~do~~ ~~tronu~~ ~~z~~ ~~askar~~ ~~zenie~~, jakoby nie-
 wiedzieli w co się ich ~~dobroczynne~~ ~~ofiary~~ ~~na~~ ~~z~~ ~~z~~ ~~publi~~ ~~cznego~~ ~~wychow~~ ~~anie~~ ~~obracaja~~, jak
 gdyby wyttkiem nie byto wiadomo że Wotyńskiego Gimnazjum coroczne rachunki z przy-
 chodu i rozchodu, drukiem ~~nowo~~ ~~bywaty~~ ~~ogł~~ ~~szane~~. Hr. Kawadowski minister N. O. dowie-
 dzianwy się o tym wypadku, zważ się z oburzeniem: „Jeżeli Czacki ma być sądzonym, ~~to~~
 pod tenże sąd i ja się poddaję.

Skutkiem jednakkże niecnego oskarzenia, wyznawona ~~z~~ ~~ostata~~ ~~Kommissya~~, której Prze-
 sem był ~~mianowany~~, niechętny Czackiemu Wotyński Gubernator Kumburlij, pierwszymi człon-
 kami: Aktualny Tajny Radea Hr. Fryderyk Morawski, Książę Kiarol Jabtownski, Aktu-
 alny Radea Wam Bystry i Sowiećnik Szexartny. Tym ciwsem boleśnie dotknął Czacki,
 powierzył wczem niedostępnemu sekretarzowi, wywieceni tych rachunków. Kruzkowski,
 jako obcznany z interesami Krzemienieckiego Instytutu, najdokładniej ~~tak~~ ~~tych~~ ~~do~~ ~~kon~~ ~~o~~
 zjechał Kommissya do Krzemienica, przęglądał a starannie wyttkie zakłady i zabudowa
 nia, a Hr. Morawski zmany ~~pod~~ ~~ten~~ ~~czas~~ ~~wy~~ ~~ttkim~~ ~~se~~ ~~wy~~ ~~bu~~ ~~hal~~ ~~tery~~ ~~z~~ ~~nej~~ ~~bi~~ ~~g~~ ~~to~~ ~~sc~~, ypra-
 dzał rachunki, potwierdził ~~tak~~ ~~one~~ i te wydrukowanw dla publicznej wiadomości. Po podaniu
~~nie~~ ~~raz~~ ~~wy~~ ~~ttnego~~ ~~dla~~ ~~oskar~~ ~~zone~~ ~~mu~~, przez br. Kommissyę Raportu, gdy powyższa delacya
 okazata

(a) O wyttkich tych przygotowach pobytu Czackiego w Charkowie i Stolicy, dowiedziatem się z ust sa-
 mego Czackiego i niedostępnego jego Sekretarza Kozefa Kruzkowskiego.

własnego skonypromitowania^{nie dawad} się, przystępu do jego domy nie miała.

Wiadomo wszystkim jak pod Crackiego polubowem wyroki cisnęli się xionikowicz; ale ci byli, wie dzieć mogą co w domu jego przebywali, że ludzie różnego stam, sami jego wtoscianie i mięskaney Porycka, pospierzali do mego Pana, błagając aby ich spory rozstrzygnąć i sądy, poddając się bezwarunkowo pod jego wyrok. — A Cracki i temi sprawami tak się zajmował, jak gdyby najwięcej były wagi, gdyż oziębłe dźwiadzi w całym kolwieki, nie ~~było~~^{umiał} jego mocy, ~~nie umyślili~~ z żarliwym sercem i umyślnym czynił umiał, wskazywał w potężenie każdego.

Po sercu Crackiego łatwo odgadnąć, jakim był panem dla wtoscian i innych domowych, etc. i ci, w jednym zdaniem, niezwykajmy dali dowód ~~możemy~~^{mu} przywiązania.

W czasie raboru więkkość części Crackiego majątku, domownicy rozumiejac, że ten niezwykły wypadek spowoduje ~~być~~ ich odwołanie, w tej chwili oświadczyli, że gotowi poprostu na potowie ptacy, byle nadal przy ~~nasim~~ Panu pozostać. Jeżeli, po przeczytaniu ~~tak~~ warta mielibienia w ludziach yniim, daje niemiej poznać, do jakiego stopnia Cracki miał ~~nie~~ serca tych bezinteresownych stęg ~~wiedzi~~, jakie ~~umyślili~~ być miały jego domowemi.

Kiedy zastanawiam się z jak głęboką, cziłą wyznawał Cracki religia, która przy urodzeniu przyjęta go na tonie moje, zdanie jednego z najrzeczliwiejszych pisarzy francuzji przychodzi mi na myśl: „La foi la plus simple, et la raison la plus forte ne sont qu'une (a) to właśnie w nim widziakoby.

Szczęśliwy miał dar opowiadania. Serce obecna mi w pamięci chwila, kiedy wespół przyjaciół, rozpoczęli nam dzieje panowania Stanisława Augusta ~~opowiadali~~. Nie uważałem go w stosunku do jego królewskiej godności, jako mawelnika narodu, kierującego jego ~~jego~~ sprawami, które w pismach mniej więcej dokładnych są zamierzane, ale wystawał nam król tego, w domowych jego stosunkach, z ~~rozprawkami~~ utomnościami równie jak zalecani rozum i serca, odkrywając ~~nam~~ obraz dotąd nieznaną, nową, krępującą się ~~każde~~ tego tytaliernych różnobarwnych intyg, charakterów ~~o~~^{okazujących się} jego ~~rozstrzygniętych~~ boku, tajemnych sprząży, które często poruszały sprawami krajów.

Kiedy Saint-Simon i inni panistinków ~~imercennych~~ pisarze, tak malowniczo nie oddali piórem dwornu Ludwika XIV i Regenta, jak Cracki, gdy ~~nam~~ odkrywał ~~ar~~ koma spraw Stanisława Augusta. Przenosił nas w powietrzu jego powierników i rodzinę; zdawało się, że promiędzy nimi żyjemy, że patrzymy na ich nadzieje, zabięgi, troski, aby opanować miysd dobrze żyjącego ~~mem~~ Krajowi, a ~~to~~ wahał się nie ~~tak~~ wabiego charakteru króla, któremu dotknięcie w przedziwionych zawiarach, ledwie nie zawsze obecn było.

Ze zwyczajem jakie miał Cracki w kraju, dom jego był ~~umiał~~ zeirodkowaniem ~~sajzuakomii~~^{osli} w każdym rodzaju ~~o~~. Namozimy kręgozbiór przyuścał oraz do Po-

(a) Jego wyrażenia w naszej mowie, wyznają, niepodobna mi było znaleźć. —

= ryecka

re
me
r
f

e,
e

du

szeli

igga,

ia-

s
o

ta

als-
k
ij

Handwritten text or signature

Handwritten scribble or signature

3

